

Έκθεση για την Ελληνική Οικονομία

01 / 20

15 Απριλίου 2020

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

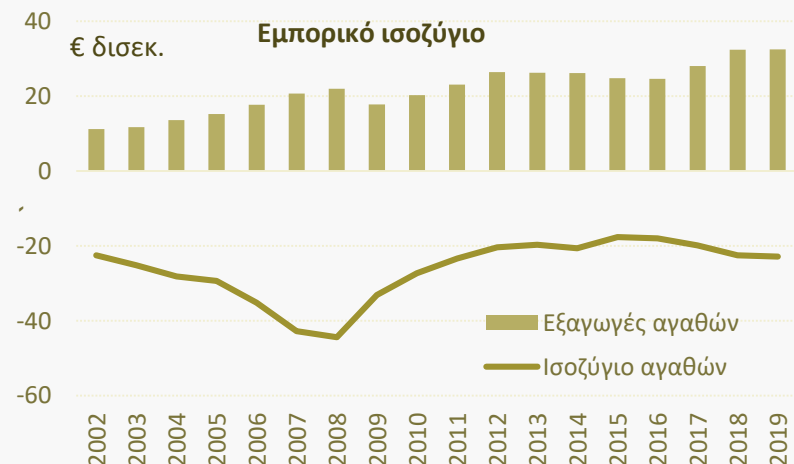
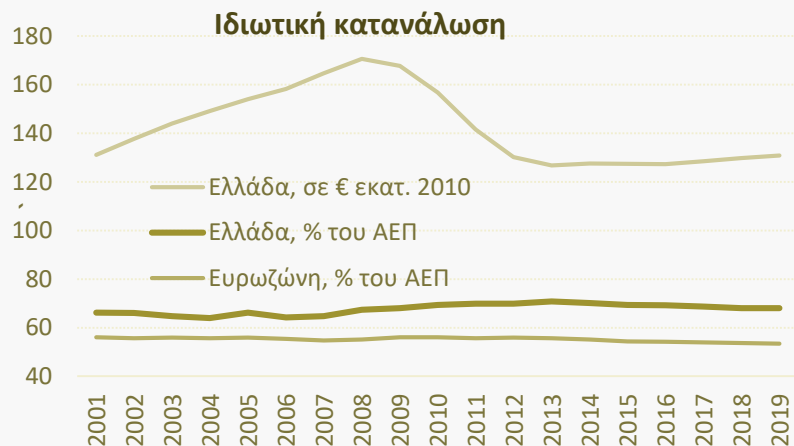
Περιεχόμενα δημοσίευσης

- Τριμηνιαία Έκθεση 01/20
- Ενημερωτικό Δελτίο
- Αναλυτική παρουσίαση
- **Συνοπτική παρουσίαση**

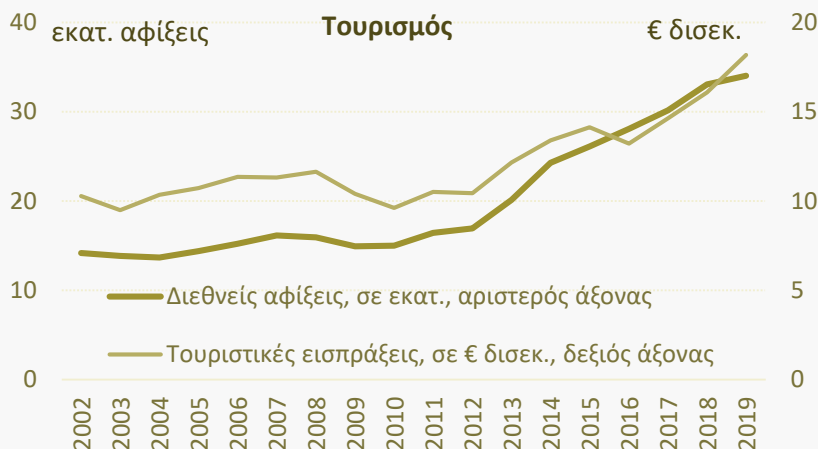
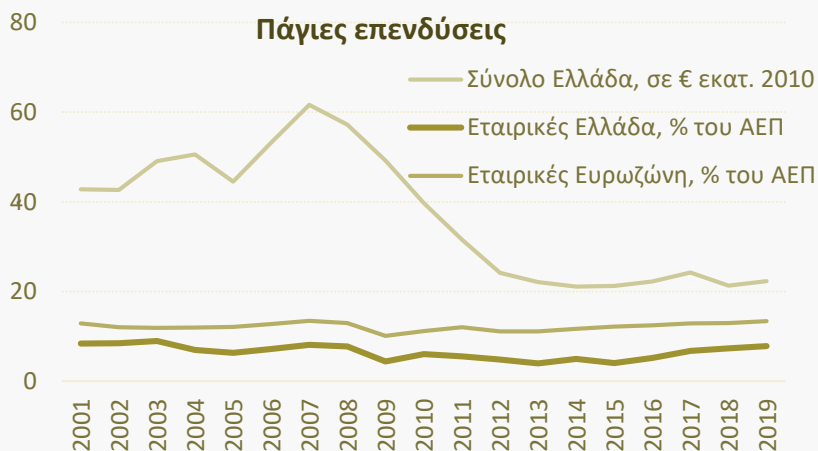
Προκλήσεις αλλά και πρόοδος σε βασικές συνιστώσες του ΑΕΠ από το 2001

Η ιδιωτική κατανάλωση εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό μερίδιο του ΑΕΠ, μεγαλύτερο από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης

Η αξία των εξαγωγών αγαθών υπερτριπλασιάστηκε σε δύο δεκαετίες, αλλά το εμπορικό ισοζύγιο παραμένει ελλειμματικό

Οι πάγιες εταιρικές επενδύσεις υπολείπονται σταθερά του μέσου όρου της Ευρωζώνης, ως ποσοστό του ΑΕΠ

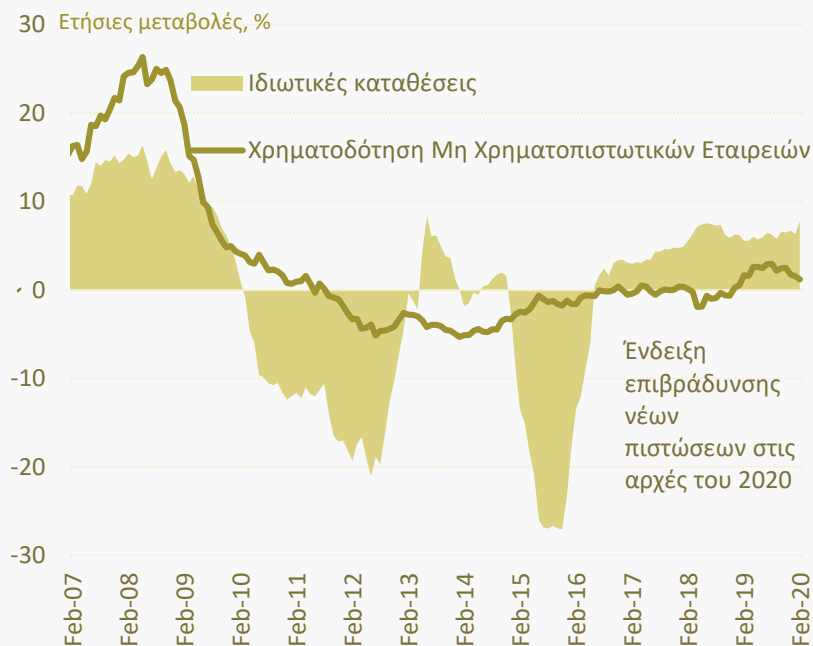

Τα έσοδα από τουρισμό υπερδιπλασιάστηκαν την τελευταία δεκαετία, αμβλύνοντας σημαντικά τις επιπτώσεις της κρίσης

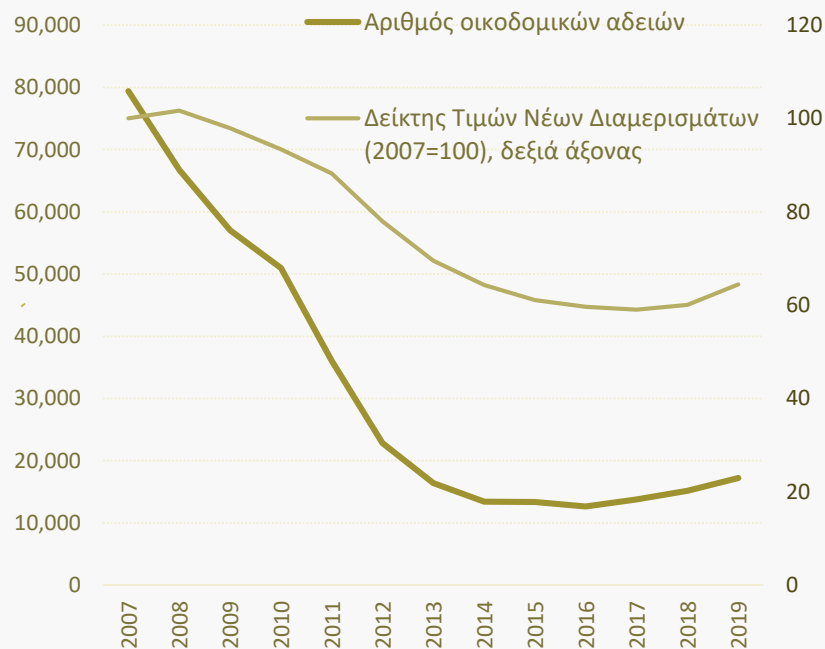
Το 2019 έτος σταθεροποίησης των τραπεζών και ανάκαμψης δραστηριότητας σε κατασκευές

Οι ιδιωτικές καταθέσεις ενισχύονταν σταθερά τα τελευταία δύο έτη, μετά από δύο περιόδους ισχυρής διαταραχής, ενώ η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων επεκτάθηκε το 2019 έπειτα από 8 έτη συρρίκνωσης

Πηγές: ΤτΕ, ΕΛΣΤΑΤ

Ο κατασκευαστικός κλάδος έδειχνε σημάδια ανάκαμψης έπειτα από μια δεκαετία σωρευτικής συρρίκνωσης που άγγιξε το 85%

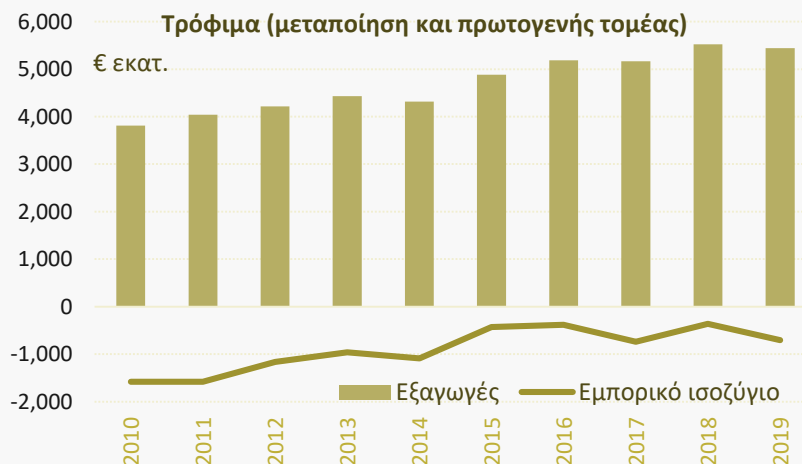
Η διεθνής κρίση του 2020 θα αποτελέσει πρόκληση για τον ελληνικό τουρισμό, αλλά και το εξωτερικό ισοζύγιο

Πάνω από το 50% των Ελληνικών εξαγωγών αγαθών προορίζεται σε χώρες με ιδιαίτερα ισχυρές επιπτώσεις από την τρέχουσα κρίση πανδημίας, όπως Ιταλία, Τουρκία και Ισπανία

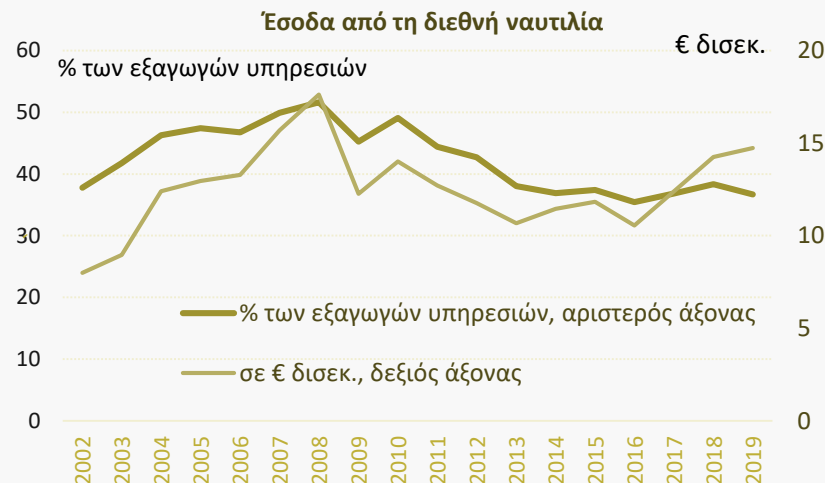
Κορυφαίοι 10 προορισμοί των Ελληνικών εξαγωγών αγαθών, 2019

Οι εξαγωγές τροφίμων (μεταποίηση και πρωτογενής τομέας) αναμένεται να πληγούν λιγότερο από άλλα αγαθά. Ωστόσο, το σχετικό ελληνικό ισοζύγιο παραμένει ελλειμματικό, παρά την ενίσχυση των εξαγωγών από το 2010.

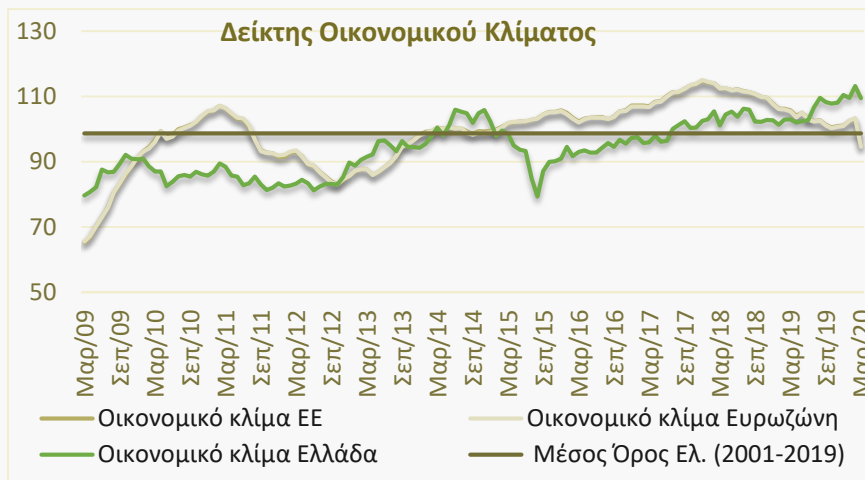
Η ναυτιλία, που αποτελεί τη δεύτερη σημαντικότερη πηγή εσόδων για το εξωτερικό ισοζύγιο μετά τον τουρισμό, θα πληγεί σημαντικά από την συρρίκνωση του διεθνούς εμπορίου

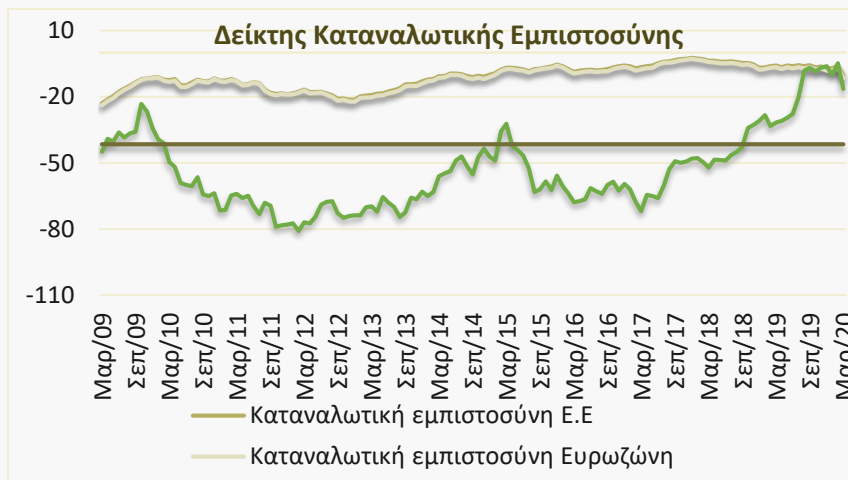

Έντονη βελτίωση προσδοκιών το 2019 και στην αρχή του 2020. Επιδείνωση σε όλους τους κλάδους τον Μάρτιο, εκτός Τροφίμων

Άνοδος δείκτη Οικονομικού Κλίματος εγχωρίως το 2019. Σε μέγιστο επίπεδο 19,5 ετών τον Φεβρουάριο, κάμψη τον Μάρτιο.

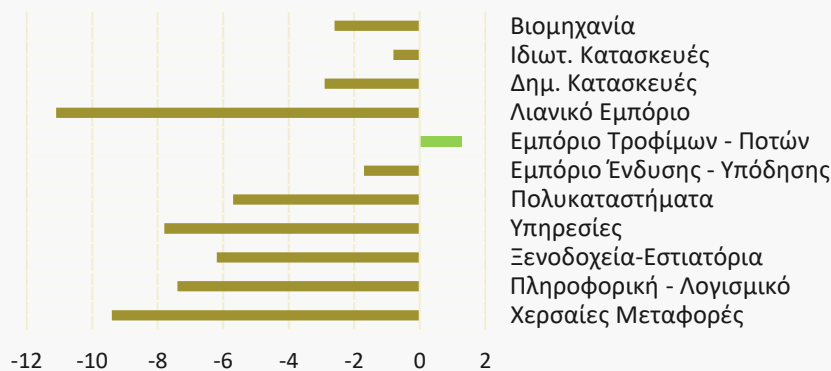

Έντονη ενίσχυση Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης πέρυσι και έως το Φεβρουάριο (μέγιστο 19,5 ετών). Πτώση 11,7 μον. τον Μάρτιο

Μεταβολή Δείκτη Προσδοκιών Μάρτιος- Φεβρουάριος 2020

Επιδείνωση προσδοκιών
σε όλους τους βασικούς
τομείς και κλάδους τον
Μάρτιο, εκτός του
Εμπορίου Τροφίμων-
Ποτών

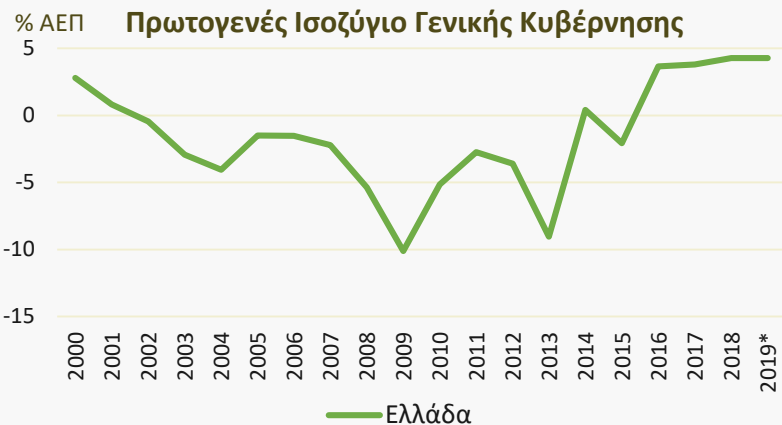

Πηγές: IOBE, Ευρωπαϊκή Επιτροπή

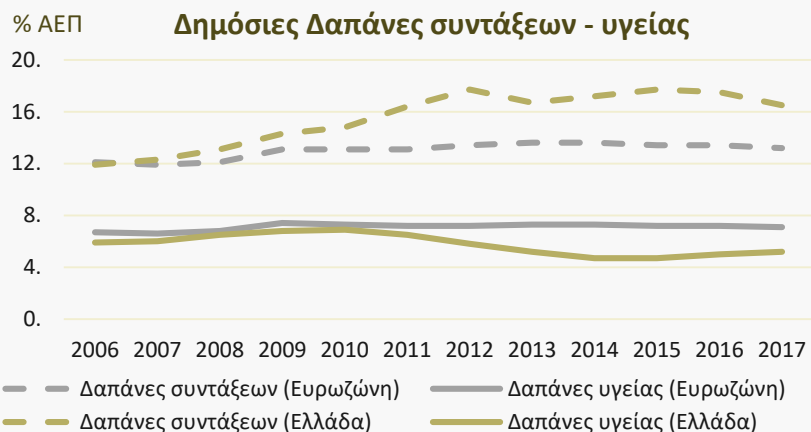
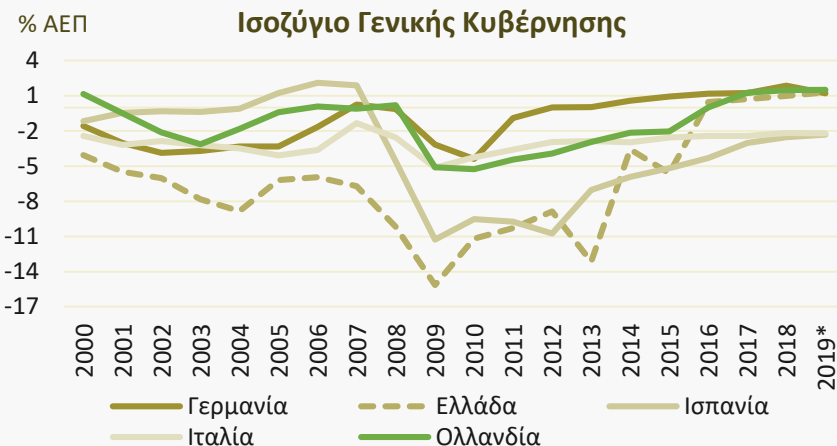

Σύγκλιση στον «πυρήνα» της ΕΖ ως προς το δημοσιονομικό ισοζύγιο. Διαχρονικά υψηλές δαπάνες συντάξεων, χαμηλές δαπάνες υγείας.

Η δημοσιονομική προσαρμογή έχει αποδώσει, αλλά με δυσανάλογη πρόοδο μεταξύ εσόδων και δαπανών

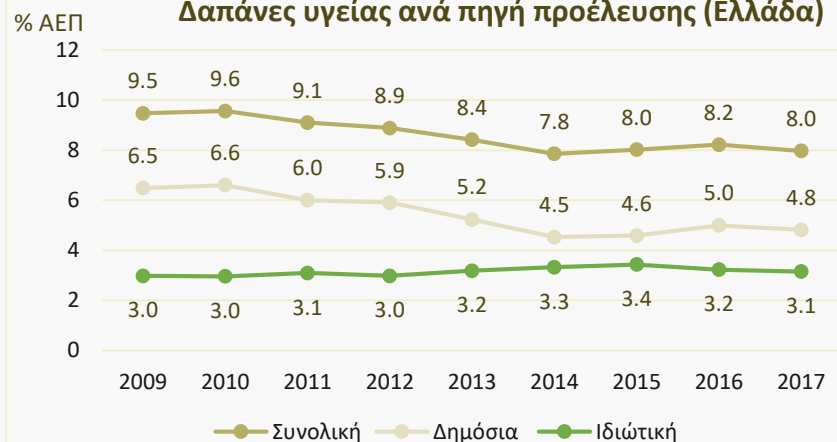

Στο μέσο όρο του "πυρήνα" της Ευρωζώνης ως προς το Ισοζύγιο Γεν. Κυβέρνησης η Ελλάδα από το 2017

Διαχρονικά **υψηλότερες** της Ευρωζώνης **δαπάνες συντάξεων** και **λιγότερες δαπάνες υγείας**, ως % ΑΕΠ

Δαπάνες υγείας ανά πηγή προέλευσης (Ελλάδα)

Οι δημόσιες δαπάνες υγείας αποκλειστικός ρυθμιστικός παράγοντας της τάσης του συνόλου των δαπανών υγείας

* Πρόβλεψη

Πηγές: AMECO database / European Economic Forecast, Autumn 2019 / Eurostat / ΕΛ.ΣΤΑΤ.

IOBE - ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Κανάλια επίδρασης πανδημίας στην πραγματική οικονομία

Έντονη υποχώρηση δραστηριότητας πρωτίστως στις Υπηρεσίες, αλλά και τη Βιομηχανία, από περιοριστικά μέτρα εγχωρίως – διεθνώς

- Κλάδοι που πλήττονται κυρίως: Χονδρικό – Λιανικό Εμπόριο, Παροχή Υπηρεσιών Καταλύματος, Αποθήκευση – Μεταφορές, Εστίαση, Μεταποίηση, Τέχνες – Ψυχαγωγία
- Ισχυρή πτώση ιδιωτικής κατανάλωσης, εξαγωγών αλλά εισαγωγών
- Μείωση θέσεων εργασίας ➔ πρόσθετες πιέσεις στη ιδιωτική κατανάλωση
- Υποχώρηση φορολογικών εσόδων, καθώς και εσόδων ασφαλιστικού συστήματος
- Αλλά και αύξηση ζήτησης για συγκεκριμένες υπηρεσίες (υγείας, κοινωνικής μέριμνας, δημιουργία υπηρεσιών διαδικτύου, ταχυμεταφορών) ➔ τονώνεται η απασχόληση συγκεκριμένων κλάδων

Σημαντικές εξελίξεις και προκλήσεις στο τραπεζικό σύστημα

- Εφόσον η κρίση είναι παρατεταμένη ή σημειωθεί νέα έξαρση του ιού, αρκετά πιθανή νέα διεύρυνση μη εξυπηρετούμενων δανείων → πιο προσεκτικές στις νέες πιστώσεις οι τράπεζες
- Αναμένεται εκτεταμένη πτώση ζήτησης για δάνεια, λόγω αυξημένης αβεβαιότητας → έντονη υποχώρηση επενδύσεων
- Αλλά και ένταξη για πρώτη φορά σε πρόγραμμα αγοράς τίτλων από την ΕΚΤ (PEPP), με εξαίρεση (waiver) των ελληνικών τίτλων από τα κριτήρια επιλεξιμότητας → δικλείδα ασφαλείας για το τραπεζικό σύστημα, πολύ σημαντικό εργαλείο για την ανάκαμψη
- Επίσπευση εφαρμογής Προγράμματος «ΗΡΑΚΛΗΣ» για ΜΕΔ που εκκρεμεί

Διαδικασία μακροοικονομικών προβλέψεων

Καθοριστικοί παράγοντες μακροοικονομικών μεταβλητών το 2020:

- Διάρκεια τρέχουσας πανδημίας κορωνοϊού, εγχωρίως και διεθνώς, και ενδεχόμενο νέας έξαρσης του ιού εντός του έτους
- Ένταση και εξέλιξη στο χρόνο (time profiling) ύφεσης στην Ευρωζώνη (κύριος εμπορικός εταίρος)
- Μέγεθος και διάρκεια παρεμβάσεων πολιτικής εγχωρίως για την αντιμετώπιση της κρίσης
- Μέγεθος και διάρκεια παρεμβάσεων πολιτικής σε επίπεδο ΕΕ για την αντιμετώπιση της κρίσης
- Μεταβολή τιμής πετρελαίου

Εναλλακτικές υποθέσεις εξέλιξης των παραγόντων διαμορφώνουν διαφορετικά μακροοικονομικά σενάρια

Βασικό Σενάριο:

- Διατήρηση πλειονότητας προστατευτικών εσωτερικών μέτρων έως τα μέσα Μαΐου, κατόπιν σταδιακή άρση τους
- Σταδιακή άρση από τέλος Μαΐου μέτρων για διεθνείς επιβατικές μεταφορές, στην Ελλάδα και διεθνώς
- Επέκταση κρατικών μέτρων στήριξης μέχρι τέλος Μαΐου
- Οικονομική δραστηριότητα Ευρωζώνης: ύφεση το 2020 έντασης 1,5* ύφεση του 2009 (6,7%)

➔ Οι τουριστικές επιχειρήσεις θα μπορούν να δεχθούν διεθνή τουρισμό σε σημαντικό μέρος της τουριστικής περιόδου

Δυσμενές Σενάριο:

- Διατήρηση πλειονότητας προστατευτικών εσωτερικών μέτρων έως τέλος Ιουνίου, κατόπιν σταδιακή άρση τους
- Σταδιακή άρση από τέλος Ιουνίου μέτρων για διεθνείς επιβατικές μεταφορές, στην Ελλάδα και διεθνώς
- Επέκταση κρατικών μέτρων στήριξης μέχρι τέλος Ιουλίου
- **Εναλλακτικά, ίδια διάρκεια μέτρων με βασικό σενάριο και νέα έξαρση ιού – επαναφορά από Νοέμβριο**
- Οικονομική δραστηριότητα Ευρωζώνης: ύφεση το 2020 έντασης 2* ύφεση του 2009 (9%)

➔ Οι τουριστικές επιχειρήσεις θα μπορούν να δεχθούν διεθνή τουρισμό σε μικρό μέρος της τουριστικής περιόδου, ενώ πολλές δεν θα έχουν κίνητρο λειτουργίας

Εργαλεία μακροοικονομικών προβλέψεων

Συνδυασμός:

- Α) Εκτίμηση επίδρασης εξωτερικής διαταραχής (ύφεση στην Ευρωζώνη), με Διανυσματικό Υπόδειγμα Διόρθωσης Λαθών (VECM) IOBE
- B1) Εκτίμηση εγχώριας διαταραχής στην πλευρά της παραγωγής (υποθέσεις μεταβολής παραγωγής σε 12 βασικούς τομείς)
- B2) Εκτίμηση εγχώριων διαταραχών στην πλευρά της ζήτησης, σε i) δημόσια κατανάλωση (από έκτακτες δαπάνες), ii) ιδιωτική κατανάλωση (από ισχυρή άνοδο ανεργίας), iii) σχηματισμό πάγιου κεφαλαίου

Προβλέψεις (Βασικό Σενάριο)

- Δημόσια κατανάλωση: $\approx +4,5\%$
- Ιδιωτική κατανάλωση: $\approx -4,0\%$
- Επενδύσεις: $> -17\%$
- Ύφεση: $\approx 5,0\%$
- Ανεργία: $19,3\%$
- Αντιπληθωρισμός: $2,0\%$

Προβλέψεις (Δυσμενές Σενάριο)

- Δημόσια κατανάλωση: $\approx +7,5\%$
- Ιδιωτική κατανάλωση: $\approx -8,0\%$
- Επενδύσεις: $> -30\%$
- Ύφεση: $\approx 9,0\%$
- Ανεργία: $21,2\%$
- Αντιπληθωρισμός: $3,0-3,5\%$

Προκειμένου να αμβλυνθούν οι επιπτώσεις της κρίσης ανακοινώθηκαν έκτακτα μέτρα στήριξης της οικονομίας

Δημοσιονομική τόνωση ύψους 3,6% του ΑΕΠ

- Αναστολές φορολογικών υποχρεώσεων άνω των €2,1 δισεκ.
- Αναστολές ασφαλιστικών υποχρεώσεων και καλύψεις ασφαλιστικών εισφορών ύψους €1,6 δισεκ.
- Έκτακτη οικονομική ενίσχυση προς εργαζόμενους και άνεργους €1,4 δισεκ.
- Έκτακτες δαπάνες για τη δημόσια υγεία
- Ενίσχυση του πρωτογενούς τομέα
- Κάλυψη μέρους του επιδόματος Πάσχα εργαζομένων που έχουν τεθεί σε προσωρινή αναστολή της εργασιακής σχέσης τους και καταβολή του στους εργαζόμενους στη δημόσια υγεία
- Ενίσχυση μέσω του χρηματοδοτικού σχήματος της «επιστρεπτέας προκαταβολής» για τις ΜΜΕ

Τόνωση ρευστότητας & χρηματοδότηση ιδιωτικού τομέα

- Μηχανισμός παροχής εγγυήσεων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις με τη συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για σύναψη δανείων κεφαλαίου κίνησης έως €6 δισεκ.
- Παροχή ρευστότητας από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΚΤ) στις τράπεζες για τη χορήγηση νέων επιχειρηματικών δανείων έως €2 δισεκ.
- Εγγυοδοτικός μηχανισμός σε συνεργασία με την ΕΚΤ, για επενδυτικά δάνεια έως €500 εκατ.
- Αύξηση πόρων της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας κατά €250 εκατ., για χορήγηση δανείων σε επιχειρήσεις που πλήττονται από τον κορωνοϊό, με επιδότηση 100% του επιτοκίου για 2 έτη
- Προσωρινή επιδότηση επιτοκίου για ενήμερα επιχειρηματικά δάνεια
- Υπό προϋποθέσεις προσωρινή αναστολή καταβολής δόσεων δανείων

...καθώς και συντονισμένα μέτρα σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης

Δημοσιονομικά & χρηματοδότηση δημοσίου τομέα

- Δημοσιονομικοί κανόνες: η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενεργοποίησε για πρώτη φορά τη γενική ρήτρα προσωρινής διαφυγής του Συμφωνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης
- Καθίστανται επιλέξιμες οι δαπάνες που σχετίζονται με τον COVID-19 στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων, άμεση ρευστότητα (ύψους 37 δισ. ευρώ) από χρήματα που δεν έχουν ακόμη διατεθεί στο πλαίσιο των προγραμμάτων 2014-2020. Η Ελλάδα θα αντλήσει πρόσθετα κεφάλαια ύψους €800 εκατ.
- Πρωτοβουλία στήριξης για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (Support mitigating Unemployment Risks in Emergency - SURE). Η πρωτοβουλία θα παράσχει χρηματοδοτική βοήθεια συνολικού ύψους έως €100 δισ. ευρώ με τη μορφή δανείων που χορηγούνται με ευνοϊκούς όρους.
- Δυνατότητα στήριξης των κρατών - μελών με πιστωτικές γραμμές, από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, σε περίπτωση που κάποια χώρα το αιτηθεί, που αντιστοιχούν έως και το 2% του ΑΕΠ κάθε χώρας, και που συνολικά θα μπορούσαν να φθάσουν τα € 240 δισ. Ευρώ
- Ανακοίνωση Ευρωομάδας πρόθεσης δημιουργίας ενός προσωρινού και στοχευμένου Ταμείου Ανάκαμψης από την κρίση (Covid Recovery Fund)

Νομισματικά & χρηματοδότηση ιδιωτικού τομέα

- ΕΚΤ: Νέο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης PEPP (Pandemic Emergency Purchase Programme) ύψους € 750 δισ. Ευρώ, για πρώτη φορά επιλέξιμα και τα ελληνικά κρατικά και εταιρικά ομόλογα
- ΕΚΤ: Χαλάρωση των κριτηρίων βάσει των οποίων αξιολογούνται ως επιλέξιμες οι εξασφαλίσεις τραπεζών. Οι ελληνικές τράπεζες αποκτούν πρόσβαση σε πηγές άντλησης φθηνής ρευστότητας έως και περίπου € 13 δισεκ.
- Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων: Συγκροτείται Ταμείο Εγγυήσεων ύψους 25 δισεκ., με στόχο την διευκόλυνση χρηματοδότησης των ΜΜΕ, εκτιμώμενου ύψους έως και 200 δισεκ., στοχευμένης για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας.
- Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων: προτείνει πακέτο ύψους € 40 δισεκ. για χρηματοδότηση των ΜΜΕ, μέσα από υπάρχοντα εγγυοδοτικά σχήματα συγχρηματοδοτούμενα από τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό (€ 20 δισεκ.), έκτακτες πιστωτικές γραμμές για κεφάλαιο κίνησης (€ 10 δισεκ.) και αγορές τιτλοποιημένων δανείων με εξασφάλιση (€ 10 δισεκ.)

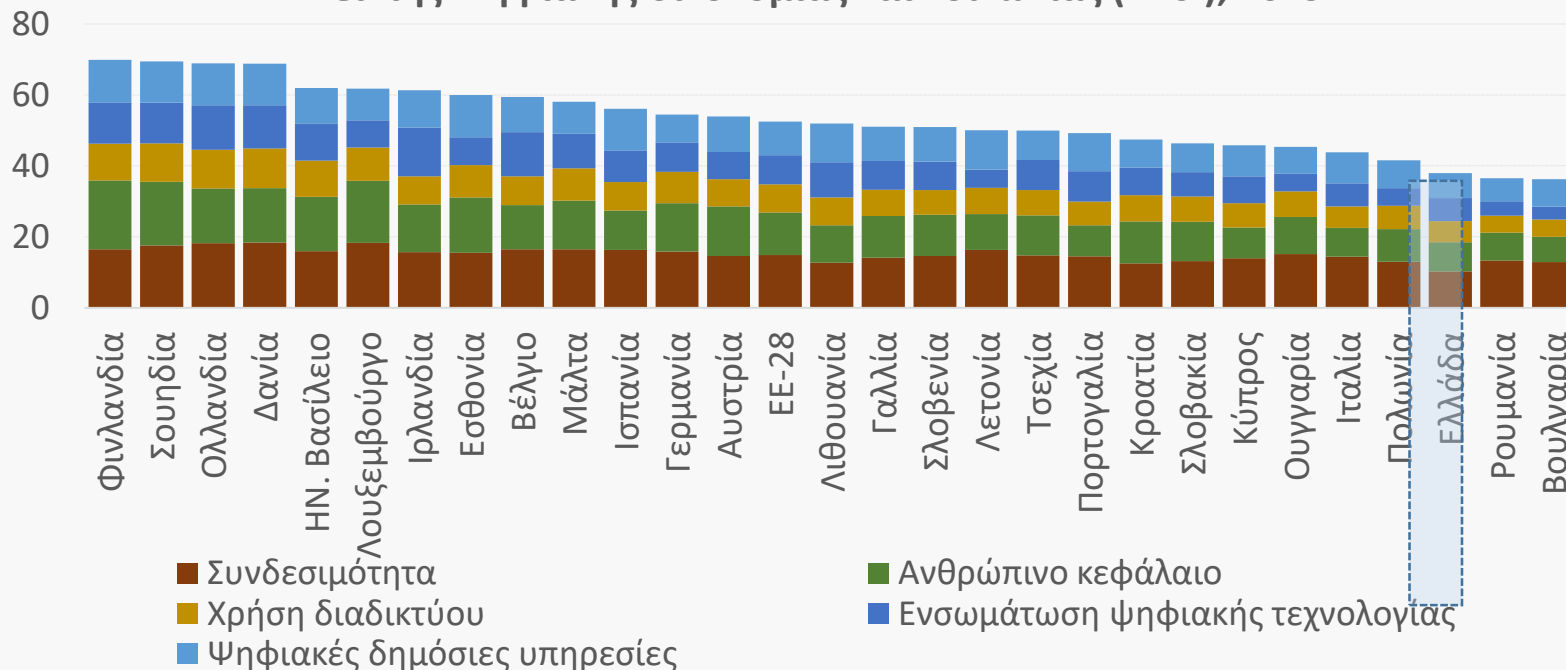

Εν εξελίξει εκτεταμένη διεύρυνση διαδικτυακών υπηρεσιών για διευκόλυνση επικοινωνίας, συναλλαγών [Ειδική μελέτη]

Σημαντική αύξηση χρήσης τηλεπικοινωνιών τον Μάρτιο σε σχέση με Φεβρουάριο (πηγή: ΕΕΚΤ)

- **Κινητή τηλεφωνία: + 21,3% σε δεδομένα και 14,5% σε λεπτά ομιλίας**
- **Σταθερή τηλεφωνία: 36% στα δεδομένα και 46% στα λεπτά ομιλίας**

Δείκτης Ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας (DESI), 2019

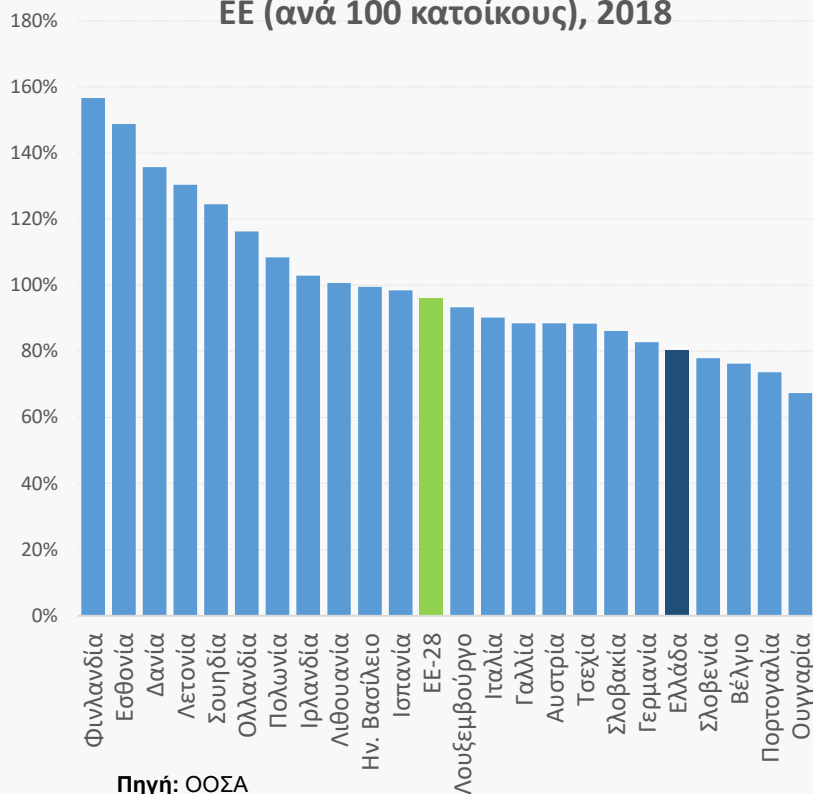
Η Ελλάδα υπολείπεται στον τομέα του ψηφιακού μετασχηματισμού σε σχέση με τις άλλες χώρες της ΕΕ

Απαιτούνται σημαντικές επενδύσεις για ανάπτυξη της ευρυζωνικότητας, με προσαρμογή ρυθμιστικού πλαισίου για την προσέλκυση και υλοποίησή τους

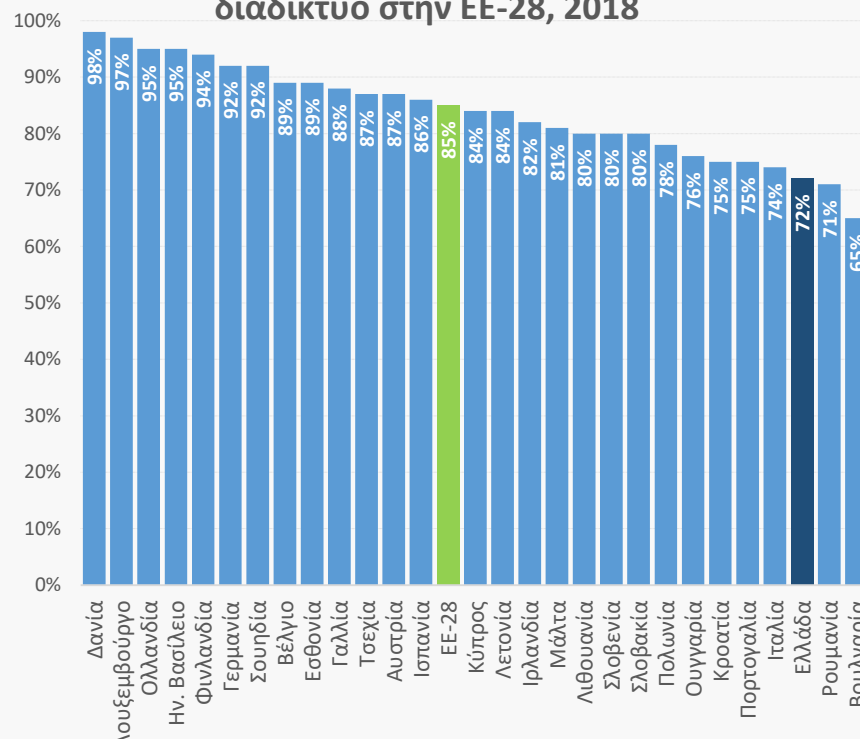
Χαμηλή επίδοση της Ελλάδας στην πρόσβαση διαδικτύου μέσω κινητών συσκευών

Διείσδυση κινητής ευρυζωνικότητας στην ΕΕ (ανά 100 κατοίκους), 2018

Ακόμα χαμηλότερη κατάταξη ως προς τη γενική πρόσβαση στο διαδίκτυο

Ποσοστό πληθυσμού με πρόσβαση στο διαδίκτυο στην ΕΕ-28, 2018

(*) Ποσοστό του πληθυσμού με πρόσβαση στο διαδίκτυο το α' τρίμηνο κάθε έτους

Πηγή: Eurostat

Προκλήσεις για την επόμενη ημέρα

- Η **παγκόσμια οικονομία** εισέρχεται στην κρίση κατόπιν μακράς περιόδου όπου η νομισματική πολιτική προσπαθούσε να τονώσει με μη συμβατικά μέσα τις επενδύσεις και τους ρυθμούς μεγέθυνσης
- Η **ελληνική οικονομία** εισέρχεται στη νέα κρίση με «υποκείμενα νοσήματα»
 - Διαρθρωτικές αδυναμίες, που οδηγούν σε χαμηλή ανταγωνιστικότητα, μερική μόνο δομική προσαρμογή κατά τα προγράμματα
 - Πολύ υψηλό δημόσιο χρέος και μεγάλο ποσοστό μη εξυπηρετούμενου ιδιωτικού χρέους
- **Δημοσιονομική τόνωση αλλά και αξιοπιστία**
 - Σε Ελλάδα, Ευρώπη και διεθνώς, αποφασιστικότητα της οικονομικής πολιτικής να στηρίζει τη λύση στο υγειονομικό πρόβλημα
 - Μεγάλη αύξηση δημόσιων ελλειμάτων και χρέους ως εύλογη αντίδραση σε μια άμεση διαταραχή που αντιμετωπίζεται ως μοναδική
 - Δεν υπάρχει, για την ελληνική οικονομία, περιθώριο δημοσιονομικού εκτροχιασμού κατά την κρίση. Κομβικής σημασίας η αξιοπιστία της οικονομικής πολιτικής

Ο κομβικός ρόλος του τουρισμού

- **Συμβολή εισερχόμενου τουρισμού**

- **Το 2019** με €18 δισεκ. εισπράξεις (1/4 του συνόλου των εξαγωγών) και σχεδόν 34 εκατ. αφίξεις (εκ των οποίων 2,5 εκατ. με κρουαζιέρα). Εγχώριος τουρισμός στα €2 δισεκ.
- Σημαντική θετική συμβολή στην οικονομία τα τελευταία χρόνια, **ανοδικά από το 2010**, όταν €10 δισεκ. εισπράξεις και 15 εκατ. αφίξεις

- **Για την επιβίωση του τομέα βραχυπρόθεσμα και την ενίσχυση μεσοπρόθεσμα απαιτείται**

- **Στη χώρα:** ενίσχυση υποδομών (μετακινήσεις, επικοινωνίες, υγεία), διασύνδεση με άλλους τομείς της οικονομίας, βελτίωση ποιότητας
- **Σε επίπεδο ΕΕ:** Αποτελεσματικός συντονισμός, κοινοί κανόνες και ρυθμίσεις για ενίσχυση αξιοπιστίας και καταμερισμό κόστους

Ανάγκη ενίσχυσης της μεταποίησης

- **Δημιουργία δεύτερου πυλώνα με κέντρο τη μεταποίηση**
 - Που θα στηρίζεται στην **καινοτομία** και θα ενισχύει τις **εξαγωγές**
 - Η ελληνική οικονομία έχει σήμερα το χαμηλότερο ποσοστό μεταποίησης και από τα χαμηλότερα σε Ε&Α στην ΕΕ
- **Προκλήσεις και Μέτρα πολιτικής**
 - **Κίνδυνος** να στραφούν μεγάλες οικονομίες σε **πολιτικές ενίσχυσης αυτάρκειας** που θα μειώσουν τη δυνατότητα εξαγωγών για τις ελληνικές επιχειρήσεις
 - **Κίνδυνος** να στηριχθούν από ισχυρές οικονομίες μεγάλες επιχειρήσεις με **κρατικές ενισχύσεις** (πέρα από ένα αναγκαίο πρώτο επίπεδο) και να προκληθεί μείωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των ελληνικών, με αποτέλεσμα την περαιτέρω συρρίκνωση του τομέα στη χώρα μας και ευρύτερα στην περιφέρεια της ΕΕ
 - Πολιτικές για **ενίσχυση χρηματοδότησης** επιχειρήσεων στην περιφέρεια. Σημαντικός ο ρόλος της **τραπεζικής ενοποίησης**

- **Προκλήσεις και μέτρα πολιτικής**

- Επιταχυνόμενη διαδικασία **ψηφιακής αναβάθμισης**.
Απαραίτητη η αναδιοργάνωση ώστε να μην «αναβαθμιστεί» η γραφειοκρατία στο νέο ψηφιακό περιβάλλον
- **Προγραμματισμός δημόσιων επενδύσεων** και απαραίτητων έργων με διαδικασίες fast track. **Ανασχεδιασμός ΕΣΠΑ και ΠΔΕ**
- Αξιολόγηση δημοσιονομικών **προτεραιοτήτων**
- Διασφάλιση της «**κουλτούρας**» **πληρωμών** για φορολογούμενους και δανειολήπτες, μέσα από διευκολύνσεις στους περισσότερο πληττόμενους και κίνητρα για τους συνεπείς

Συνολική αξιολόγηση

- Η **ύφεση θα είναι βαθιά** και ένα σημαντικό κόστος σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά κατά το τρέχον έτος δεν μπορεί να αποφευχθεί
- Ακόμη περισσότερο σημαντικά από την αντιμετώπιση της τρέχουσας ύφεσης είναι το μέγεθος και τα **χαρακτηριστικά της αντίδρασης από το επόμενο έτος**
- Η **αποτελεσματική αντιμετώπιση του υγειονομικού προβλήματος δεν αντιμάχεται αυτή του οικονομικού**. Αποτελεί προϋπόθεση επανεκκίνησης, συμπεριλαμβάνοντας και θέματα αξιοπιστίας. Θα υπάρχει όμως κρίσιμη επίδραση και από τις εξελίξεις διεθνώς
- Υπάρχει **κίνδυνος** η ελληνική αλλά και οι ευρωπαϊκές οικονομίες όχι μόνο να ξεκινήσουν το επόμενο έτος από σημαντικά χαμηλότερη βάση αλλά και να έχουν ασθενέστερους ρυθμούς μεγέθυνσης μεσοπρόθεσμα
- Η νέα κρίση φέρνει την ελληνική οικονομία και τους ευρωπαϊκούς θεσμούς μπροστά σε μια στιγμή αλήθειας και αποφάσεων που θα προδιαγράψει τους **ρυθμούς ανάπτυξης μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα**